

Position paper NRTO

***Private opleiders en ZZP'ers zorgen samen voor een
leven lang leren***

Samenvatting

Private opleiders spelen een unieke en zeer belangrijke rol als het gaat om het opleiden van volwassenen in zowel bedrijfsleven als publieke sector. Het succes van het private onderwijs wordt veelal toegeschreven aan een grote mate van vraaggerichtheid en flexibiliteit in het aanbod. Dit flexibele maatwerk is mogelijk omdat private opleiders samen werken met een grote groep ZZP'ers. Het niet of minder kunnen inzetten van ZZP'ers heeft grote gevolgen voor het leren van volwassenen want private opleidingen worden door deze maatregel duurder voor de klant, kwalitatief minder goed en minder flexibel. Het is ook een bedreiging voor de branche van de private opleiders. Deze kan immers zijn seizoensinvloeden veel moeilijker opvangen, verliest zijn mogelijkheden tot maatwerk en zijn businessmodel wordt veel duurder. En het is nadelig voor de ZZP'er, die helemaal niet in loondienst wil. Hij heeft er bewust voor gekozen ZZP'er te zijn en zijn specifieke expertise aan te bieden aan verschillende organisaties.

Facts & Figures

- Jaarlijks volgen circa 1,5 miljoen volwassenen een opleiding.
- Daarvan volgt maar liefst 80% de opleiding bij een private aanbieder.
- In de markt van private beroepsopleidingen zijn in totaal 19.000 opleiders actief¹.
- 15.000 van die opleiders zijn ZZP'er; de gemiddelde omzet is van de ZZP'er is 38.500 euro.
- De totale marktomzet was in 2010 ongeveer 3,2 miljard euro.

Onder toezicht van overheid en markt

Zowel de wettelijk erkende opleidingen, als de niet-formele opleidingen kennen kaders waarbinnen gewerkt wordt. Private mbo- en hbo-opleiders moeten voldoen aan dezelfde voorwaarden als bekostigde, reguliere opleiders. Zij staan onder toezicht van de Inspectie en – in het geval het hbo-opleidingen betreft – van de NVAO. Een groot deel van de private opleiders die geen overheids-gereguleerde opleidingen aanbiedt heeft een CEDEO-erkenning welke klanttevredenheid meet. Branche-opleidingen staan veelal onder toezicht van de branche of vallen - in het geval het financiële opleidingen betreft - onder de eisen zoals die door de Wet op het Financieel Toezicht zijn gesteld. Als een private opleider een ZZP'er inhuurt, moet deze ZZP'er vanzelfsprekend ook voldoen aan de voorwaarden die gesteld worden vanuit de overheid, de branche en de klant zelf. Het is inherent aan het werk dat er gewerkt wordt binnen vastgestelde kaders zoals programma's en roosters. Dit wil echter op geen enkele wijze zeggen dat het zelfstandig ondernemerschap ondermijnd wordt. De ZZP'er werkt voor eigen rekening en risico en maakt per opdracht contractuele afspraken met zijn opdrachtgever. Er is geen

¹ Rosenboom, N. en B. Tieben (2012). *Marktmonitor private aanbieders van beroepsopleidingen*. Amsterdam: SEO Economisch Onderzoek, januari 2012.

sprake van een gezagsverhouding in die zin dat de ZZP'er binnen de kaders alle professionele vrijheid kent.

Waarom zijn ZZP'ers belangrijk voor private opleiders en hun klanten?

Private opleiders werken vraaggericht met innovatieve leermethodes die aansluiten op de wijze waarop volwassenen willen leren (e-learning, simulaties, mix van methoden) en bieden hun opleidingen aan op tijden die te combineren zijn met werk- en privé-omstandigheden (werkplek, avond, weekend). Dat is voor private aanbieders 'core business'. Eén van de voordelen van het niet-bekostigd onderwijs is gelegen in de mogelijkheid om maatwerk te leveren. Precies het juiste opleidingsaanbod op het juiste moment in de juiste vorm. Efficiënt en effectief leren en ontwikkelen. Dat is wat de klant vraagt!

De ZZP'er speelt voor de private opleider een belangrijke rol in het leveren van dit maatwerk. Door ZZP'ers naast vaste medewerkers in te zetten, kan de private opleider optimaal inspelen op klantvragen. Hij kan seizoensinvloeden en schommelingen in opleidingsinvesteringen opvangen en tegelijk een gezonde balans houden tussen de vaste en flexibele kosten van zijn organisatie. Daarnaast is de ZZP'er in het algemeen hoger opgeleid en heeft hij een specifieke deskundigheid die via een aantrekkelijk tarief benut kan worden door verschillende opdrachtgevers. Veel ZZP'ers staan met een been in het werkveld, en met het andere been in het onderwijs. Dit zorgt voor actuele kennisoverdracht en bevordert kennisverspreiding. Door ZZP'ers in te zetten wordt talent optimaal benut, is er sprake van meer innovatie en wordt kwalitatief hoogstaand en flexibel onderwijs geboden.

De meeste ZZP'ers in de branche hebben er bewust voor gekozen om ZZP'er te zijn. Velen hebben in de hoogconjunctuur van een aantal jaren geleden de stap genomen om ondernemer te worden (vanwege de gunstige kansen), een veel kleiner aantal in de laagconjunctuur van de afgelopen tijd (omdat de relatief slechte marktomstandigheden het moeilijker maken om een baan in loondienst te vinden). Behalve dat de ZZP'ers in de markt van de private opleidingen veelal hoogopgeleid zijn hebben ze zich vaak gespecialiseerd in één of meer aspecten van het vak en dat maakt hen juist zo waardevol.

Omdat de ZZP'ers zelf ondernemer is, flexibel is en het juiste specialisme kan leveren heeft het samenwerken met ZZP'ers een positief invloed op de economische stabiliteit van de private opleider. Voor de arbeidsmarkt als geheel kan de geboden flexibiliteit leiden tot een efficiëntere productie en een hogere werkgelegenheid. Recent theoretisch macro-economisch onderzoek laat zien dat een hoger aandeel zelfstandigen onder bepaalde veronderstellingen tot sneller economisch herstel leidt². Dat is zichtbaar in de opleidingsbranche, die inmiddels weer groeit.

Wat zijn de gevolgen als de inzet van ZZP'ers beperkt wordt?

De toekomstige arbeidsmarkt stelt steeds andere en hogere eisen aan onze beroepsbevolking. De noodzaak om continu te investeren in de ontwikkeling van kennis en vaardigheden en bij-, op- en om te

² Shapiro, A.F. (2014). Self-employment and business cycle persistence: Does the composition of employment matter for economic recoveries? *Journal of Economic Dynamics and Control*, vol. 46, pp. 200-218.

scholen neemt daarom toe³. In haar *Leven lang leren brief* van 31 oktober 2014 pleit het kabinet daarom voor een stevige leercultuur onder de beroepsbevolking. Eén van de essentiële onderdelen van zo'n stevige leercultuur is een aantrekkelijk aanbod van onderwijs voor volwassenen. Een aantrekkelijk aanbod is een aanbod dat aansluit bij de behoeften van het individu en bij de vereisten op de arbeidsmarkt. Het kabinet pleit in dit kader voor maatwerk in aanbod en aanbiedingsvorm. Daarnaast pleit het kabinet voor een flexibilisering van mbo- en hbo-onderwijs. Het rapport van de commissie Rinnooy Kan (2014) ziet flexibel hoger onderwijs als de enige manier om de deelname van volwassenen aan het hoger onderwijs een stevige impuls te geven en verwijst daarbij naar het succes van de private hogescholen. Dit flexibel hoger onderwijs is alleen te realiseren als ZZP'ers worden ingezet.

Juist dit flexibele maatwerk komt in het gedrang als de inzet van ZZP'ers in het private onderwijs wordt beperkt. Het niet meer kunnen aanspreken van het reservoir aan gespecialiseerde, hooggekwalificeerde zelfstandig werkende ZZP'er zal de flexibiliteit van de branche doen afnemen en betekent dat opleiders moeten overstappen naar een veel minder flexibel businessmodel. Minder flexibel betekent een minder aantrekkelijk aanbod en daarmee minder stimulering van de zo noodzakelijke deelname aan scholing door volwassenen. Het aanbieden van vaste banen aan de huidige ZZP'er is in veel gevallen geen alternatief. Niet voor de private opleiders, vanwege hogere kosten en risico's en minder flexibele personeelsinzet, maar ook niet voor de ZZP'ers, die er vaak bewust voor gekozen hebben ZZP'er te zijn en helemaal niet in loondienst willen. Het terugdringen van de inzet van ZZP'ers zal uiteindelijk leiden tot een tekort aan gespecialiseerd personeel en tot minder kennisuitwisseling en dat heeft weer negatieve impact op innovatie binnen de branche. Als de inzet van ZZP'ers wordt ingeperkt vormt dit een bedreiging voor een goed functionerende branche.

De huidige economie vraagt om flexibele opleidingstrajecten en flexibele docenten en trainers met de juiste expertise. Het zijn bij uitstek de gespecialiseerde en gedreven ZZP'ers die hier invulling aan kunnen geven. Het niet kunnen inzetten van een flexibele schil aan hoog gekwalificeerde experts zal de responsiviteit en de flexibiliteit van de aanbieders doen afnemen, de aantrekkingskracht van het private onderwijs verminderen, de deelname van volwassenen daaraan doen dalen en daarmee de lerende economie negatief beïnvloeden.

³ Leven Lang Leren. Brief van de ministers van onderwijs, cultuur en wetenschap en van sociale zaken en werkgelegenheid. Den Haag, 31 oktober 2014.